

Rīkkopa dzimumu līdztiesības principa ievērošanai ES fondu budžeta plānošanā

Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts (*EIGE*) ir izstrādājis tiešsaistes rīkkopu dzimumu līdztiesības principa ievērošanai ES fondu procesos kā rīku dzimumu līdztiesības integrētās pieejas nodrošināšanai.

Kam šī rīkkopa ir paredzēta?

- ES fondu plānošanā iesaistītajām vadošajām iestādēm;
- starpniekstruktūrām, kuras īsteno ES fondu projektus;
- dzimumu līdztiesības struktūrām;
- ES līmeņa darbiniekiem, kuri strādā ar ES fondiem.

© Chiara Luxardo

Rīkkopas saturs

© Amnaj Khetsamtip/Shutterstock.com

Pirmajās trīs iedaļās tiek izskaidrota koncepcija, kādēļ dzimumu līdztiesības princips jāņem vērā budžeta plānošanā, kā arī aplūkots tās nozīmīgums ES fondiem. 4. iedaļā sniegti 11 praktiski rīki dzimumu līdztiesības principa iekļaušanai budžeta plānošanā, kas saistīti ar:

- ES tiesisko regulējumu;
- valsts/reģionālā līmeņa plānošanu un atbalstu projektu līmenī;
- ziņošanu, uzraudzību un izvērtēšanu.

Katrs rīks izceļ ES dalībvalstu paraugpraksi un sniedz norādes uz attiecīgiem ES fondu noteikumiem, lai palīdzētu lietotājiem saprast, kādēļ un kādos gadījumos rīks ir jāizmanto. *EIGE* izstrādātā rīkkopa dzimumu līdztiesības principa ievērošanai budžeta plānošanā ir pieejama 22 ES valodās.

Kādēļ šāda rīkkopa ir nepieciešama?

ES fondi ir viens no primārajiem ES rīkiem dzimumu atšķirību un nelīdztiesības mazināšanai. Dzimumu līdztiesība kā būtisks horizontāls princips ir nostiprināts fondu tiesiskajā regulējumā un politikas satvarā. Tas nozīmē, ka dzimumu līdztiesības princips tiek transversāli iekļauts visos ES fondu politikas mērķos.

Dzimumu līdztiesības principa ievērošana ES fondu budžeta plānošanas procesos:

- nodrošinātu atbilstību ES tiesību aktu prasībām;
- veicinātu pārskatatbildību, koncentrēšanos uz mērķiem un efektivitāti EU fondu finanšu plānošanā un pārvaldībā;
- paaugstinātu pārredzamību, palielinot sieviešu un vīriešu līdzdalību budžeta procesos;
- palīdzētu sasniegt ES ilgtspējīgas izaugsmes, nodarbinātības un sociālās kohēzijas mērķus, kā arī sekmētu ES pilsoņu labklājību un
- veicinātu sieviešu un vīriešu līdztiesību, ņemot vērā viņu dažādību.

11 rīku individuāls uzskaitījums

1. rīks

ES fondu un ES tiesiskais regulējums dzimumu līdztiesības jomā

Šajā rīkā ir izklāstīti nozīmīgākie ES politikas virzieni un dzimumu līdztiesības jomā izvirzītie mērķi, kas ir būtiski attiecībā uz ES fondiem. Rīka mērķis ir palīdzēt dalībvalstīm un vadošajām iestādēm pielāgot ES fondu programmu plānošanu un īstenošanu ES dzimumu līdztiesības stratēģijām un tiesiskajam regulējumam.

2. rīks

Analīze par dzimumu nelīdztiesības izpausmēm un dzimumu vajadzībām valsts un reģionālā līmenī

Rīkā sniegti norādījumi par to, kā analizēt dzimumu nelīdztiesības izpausmes un sieviešu un vīriešu atšķirīgās vajadzības ES fondu programmās. Šāda analīze palīdz nodrošināt, ka programmas būs:

- balstītas uz pierādījumiem;
- kvalitatīvas un iedarbīgas un
- veicinās dzimumu līdztiesību un būs vērstas uz sociāli neaizsargātām vai nelabvēlīgos apstākļos dzīvojošām sievietēm un vīriešiem.

3. rīks

Dzimumu līdztiesības iekļaušana politikas mērķos un konkrētos mērķos un pasākumos

Šo rīku dalībvalstis var izmantot partnerības nolīgumu (PN) izstrādē, savukārt valsts un reģionālā līmeņa vadošās iestādes to var izmantot, izstrādājot darbības programmas (DP), lai visā ES veicinātu sieviešu un vīriešu līdztiesību, ņemot vērā viņu dažādību.

4. rīks

ES fondu savstarpējā koordinācija darba un privātās dzīves līdzsvara veicināšanai

Šajā rīko aplūkots, kā dažādus fondus var izmantot koordinētā veidā, lai veicinātu darba un privātās dzīves līdzsvaru. Tas var būt noderīgs valsts un reģionālā līmenī ES fondu plānošanā iesaistītajām vadošajām iestādēm. Rīku vajadzētu izmantot partnerības nolīgumu izstrādes gaitā, lai partnerības nolīgumā noteiktu fondu kombinētu izmantošanu, un darbības programmu sagatavošanā, lai noteiktu fondu kombinācijas programmas līmenī.

ES līmenī rīku var izmantot arī, lai sekotu līdzi Direktīvas par darba un privātās dzīves līdzsvaru progresam un – vispārīgākā kontekstā – tā finansējuma izlietojumam, kas ir piešķirts, lai veicinātu līdzvērtīgas sieviešu un vīriešu tiesības un nodarbinātības iespējas darba tirgū.

5. rīks

Partnerības un daudzlīmeņu pārvaldība – attiecīgo partneru, dzimumu līdztiesības ekspertu uzdevumu un pārraudzības komiteju sastāva noteikšana

Vadošās iestādes varētu šo rīku izmantot, lai nodrošinātu:

- attiecīgo dalībnieku, it īpaši dzimumu līdztiesības ekspertu iesaisti ES fondu plānošanā un pārraudzības procesos un
- lai ES fondu programmu izstrādē un īstenošanā iesaistītās organizācijas savā praksē iekļautu dzimumaspekta analīzi.

ES fondu partneri virza plānošanu un īstenošanu, pārbauda programmu izpildi un apstiprina projektu atlases kritērijus un izvērtēšanas plānus. Viņu pienākums ir nodrošināt ES fondu procesu kvalitāti un saskaņotību ar ES un dalībvalstu vispārējiem mērķiem.

6. rīks

Kvantitatīvo un kvalitatīvo rādītāju izstrāde dzimumu līdztiesības veicināšanai

Šis rīks jums palīdzēs:

- noteikt konkrētus kvantitatīvos un kvalitatīvos rādītājus dzimumu līdztiesības veicināšanai, izvēršot kopīgos rādītājus, kas jau ir noteikti katram fondam. Tādējādi dalībvalstis un ES varēs sekot līdzi fondu ieguldījumam dzimumu līdztiesības veicināšanā
- un pieskaņot šos rādītājus valstu prioritātēm līdztiesības jomā. Tas dalībvalstīm dos iespēju sekot līdzi fondu ieguldījumam konkrētu valsts noteikto līdztiesības prioritāšu īstenošanā.

Vadošās iestādes šo rīku var izmantot valsts un reģionālā līmenī, izstrādājot programmas, lai veicinātu sieviešu un vīriešu līdztiesību, ņemot vērā viņu dažādību. Rīks ir neatsverams palīgs dzimumu līdztiesības datu sagatavošanā, kurus ņemtu vērā ikgadējā darbības rezultātu izvērtēšanā, iekļautu uzraudzības komitejai paredzētajā informācijā, kā arī vidusposma un *ex-post* novērtējumos.

7. rīks

Tādu projektu atlases kritēriju noteikšana, kuros ir ņemts vērā dzimumu līdztiesības aspekts

Rīku var izmantot vadošās iestādes un uzraudzības komitejas, lai atbalstītu tādu projektu izstrādi, kuros ir ņemts vērā dzimumu līdztiesības aspekts, un noteiktu projektu atlasē piemērojamus dzimumu līdztiesības kritērijus. Tam ir būtiska nozīme, lai nodrošinātu, ka dzimumu līdztiesība tiek integrēta kā horizontāls princips visās fondu darbībās.

8. rīks

Dzimumu līdztiesībai piešķirto resursu izsekošana (pieejams vēlākā posmā)

Šis rīks nodrošina sistēmu dzimumu līdztiesības mērķu sasniegšanai piešķirto resursu izsekošanai ES fondu programmās. Tas sniedz informāciju par dzimumu līdztiesības mērķu finansēšanu ES fondu programmās, sasaistot ES fondus ar ES politikas virzieniem un ilgtspējīgas attīstības mērķiem (IAM), it īpaši ar IAM rādītāju 5.c.1 (valstis, kurās ir ieviestas sistēmas dzimumu līdztiesībai piešķirto līdzekļu izsekošanai un publiskošanai). Vadošās iestādes šo rīku var izmantot budžeta plānošanas posmā, kā arī izdevumu pārbaudes un novērtēšanas posmā, kas ir daļa no gada īstenošanas ziņojumu sagatavošanas procesa.

9. rīks

Dzimumu līdztiesības principa integrēšana projektu izstrādē

Šis rīks palīdzēs partnerības nolīgumos un darbības programmās noteiktos dzimumu līdztiesības jomā izvirzītos mērķus un rādītājus pārnest uz projektu līmeni. Vadošās iestādes to var izmantot valsts un reģionālā līmenī projektu plānošanas, īstenošanas un uzraudzības posmā. Vadošās iestādes to var arī izmantot, lai sniegtu norādījumus vietējiem dalībniekiem un projektu īstenošanai.

Rīks atbalsta prasību īstenošanu attiecībā uz projektu atlases kritērijiem un procedūrām, kurās ņemts vērā dzimumu līdztiesības aspekts.

10. rīks

Dzimumperspektīvas integrēšana izvērtēšanas un uzraudzības procesos

Šo rīku var izmantot vadošās iestādes un uzraudzības komitejas, lai sagatavotu izvērtēšanas plānu, tostarp vidusposma un *ex-post* izvērtējumiem.

Izvērtēšanas plānā izklāsta, kā programma tiks izvērtēta, arī tās dzimumu līdztiesības mērķu un rādītāju ziņā. Plānā iekļauj programmu regulāro izvērtēšanu, kuras mērķis ir uzlabot īstenošanas kvalitāti un sagatavot informāciju nākamā programmas posma izstrādei, kā arī katras programmas vidusposma izvērtēšanu, kas notiks 2024. gadā, un *ex-post* izvērtējumus 2029. gadā. Visos izvērtējumos būtu jāņem vērā programmas ar dzimumu līdztiesību saistītie aspekti.

11. rīks

Ziņošana par dzimumu līdztiesības veicināšanas izdevumiem

Rīks piedāvā visiedarbīgākās pieejas dzimumu līdztiesības izdevumu izsekošanai:

- budžeta dzimumaspekta finanšu revīzija;
- dzimumu līdztiesības veicināšanai paredzēto finanšu piešķirumu izsekošana (sk. 8. rīka aprakstu);
- dzimumorientēta izdevumu rašanās analīze.

Vadošajām iestādēm šo rīku vajadzētu izmantot izdevumu pārbaudes un izvērtēšanas posmā gada īstenošanas ziņojumu sagatavošanas laikā.

Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts

Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts (*EIGE*) ir ES zināšanu centrs dzimumu līdztiesības jautājumos. *EIGE* atbalsta politikas veidotājus un visas attiecīgās iestādes to centienos visu eiropiešu realitātē nodrošināt sievietes un vīriešu līdztiesību, sniedzot konkrētas zināšanas, kā arī salīdzināmus un uzticamus datus par dzimumu līdztiesību Eiropā.

© Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts, 2020

Atļauts reproducēt, norādot avotu.

Kontaktinformācija

<http://eige.europa.eu/>

[facebook.com/eige.europa.eu](https://www.facebook.com/eige.europa.eu)

twitter.com/eurogender

[youtube.com/user/eurogender](https://www.youtube.com/user/eurogender)

<https://www.linkedin.com/company/eige>

eige.sec@eige.europa.eu

+370 52157444

Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts
Gedimino pr. 16
LT-01103 Vilnius
Lietuva

Eiropas Savienības
Publikāciju birojs